

Rapport från Fartygsforum 2007.

Fartygsforum 2007 arrangerades den 20-21 oktober på Sjöhistoriska museet i Stockholm. Drygt ett 60-tal var anmälda varav 16 representerade segelfartyg, lika många var från ångfartyg, 2 representerade motorfartyg, 15 kom från olika föreningar och drygt ett tiotal representerade myndigheter. Den geografiska spridningen var stor; från Skillinge i syd till Luleå i norr. Fartygsrepresentanterna kom från både rederier, föreningsägda och privata fartyg. Årets tema var ”Dialog om Framtiden” och programmet upplagt så att alla kunde vara med i ett samtal för att forma framtiden för bevarande och bruk av historiska fartyg.

Fartygsforum har arrangerats sedan 2001. Ett av målen med träffarna har varit att skapa en arena för möte mellan ideella, offentliga och privata aktörer. Genom åren har flertalet ideella föreningar verksamma med maritima frågor medverkat. Sjöfartsverket / Sjöfartsinspektionen, Kustbevakningen, Riksantikvarieämbetet, Statens Maritima museer, Arbetets Museum, Fiskeriverket och Sjöfartshögskolorna har alla i olika utsträckning deltagit. Programmet för Fartygsforum läggs av en arbetsgrupp bestående av både ideella och offentliga aktörer. Frågor som diskuterats genom åren har gällt regelverk, bemanningsfrågor, utbildningsfrågor, T-klassning och K-märkning samt olika stödformer, fartygsvärncentra, generationsskiftesproblem och ämnen kopplade till marknadsföring. Även konkreta sakfrågor gällande till exempel pannrevision, färgval, materialval och hantverksmetoder har behandlats. Huvudtemat har varit mötet mellan ideella och myndigheter, att synliggöra vad man har för förväntningar på varandra och skapa former för långsiktig samverkan kring att bruka och bevara historiska fartyg. Några av de problemområden som behandlats har kommit närmare en lösning. Förståelsen för varandras situation har ökat både mellan föreningar och mellan föreningar och myndigheter. Men flera problemområden är fortfarande olösta.

Årets tema, ”Dialog om framtiden” och uppgiften att blicka framåt är inte okomplicerad, fartygsbevarande är komplext. En ensam part, med aldrig så goda föresatser kan inte på egen hand lösa uppgiften. Deltagarna delades därför in i grupper där varje grupp var sammansatt så att ägare av olika kategorier fartyg med olika brukar/ägarformer och representanter från olika aktörer ingick i gruppen. Uppgiften var att identifiera verksamhetens styrkor, svagheter, hot och möjligheter.

Som introduktion till arbetet presenterade Jes Kroman den danska Skibsbevaringsfondens strategiplan för verksamheten 2006-2011. (Se www.skibsbevaringsfonden.dk.) Därtill presenterades också några av huvudpunkterna i Västra Götalandsregionens utvecklingsplan för det maritima och industriella kulturarvet. Tankarna i den präglas av en ambition att skapa delaktighet och samverkan mellan ideella, företag och det offentliga. Ingen äger självständigt makten över genomförande utan man är beroende av varandra.

Gruppernas arbete presenterades muntligt och ett betydande skriftligt underlagsmaterial sammanställdes. Bland det som togs upp kan särskilt framhållas:

Svagheter

Flera fartygsoperatörer saknar personal med användbar utbildning och det är svårt att upprätthålla behörigheter. Vidare ansåg många att det är svårt att tolka myndigheternas reglementen och föreskrifter. Flera framhöll minskningen av skolklasser som bokar fartyg på grund av ändrade regler för finansiering av skolresor som ett problem samt att man genom

brist på resurser för marknadsföring inte kan utnyttja fartygen fullt ut. Allmänt konstaterades att verksamheten har brist på medel för drift och underhåll av fartygen – utan intäkter inget bevarande.

Styrkor

De unika fartygen är en viktig resurs som kan nyttjas i den ökande upplevelseindustrin och de är eftertraktade vid olika evenemang i hamnar. Det finns relativt gott om frivilliga som är beredda att arbeta med fartygen och det finns ett stort allmänt intresse för historia som kan utnyttjas. Vi har en bra dialog mellan brukare och myndigheter som är värdefull.

Verksamheten med historiska fartyg är allmänt väl förankrad lokalt och erbjuder positiva aktiviteter för ungdomar. Verksamheten utgår från frivillighet och har fokus på fartygen som ger styrka.

Hot

Flertalet betonade att det ständigt kommer nya krav från myndigheterna som gör det svårare att bevara och bruka fartygen. Generationsskiftesproblematiken är ett tydligt hot mot verksamheten. Sammantaget framhölls behörighetsfrågorna, bemanningsreglerna, de nya fartområdena, miljökraven och bristande ekonomi som hot.

Möjligheter

Här framhölls vikten av att öka samarbetet mellan olika fartygstyper och mellan olika redare, ägare och brukare. Sträva mot gemensam marknadsföring på hemsida och erbjuda ”paketlösningar” för upplevelser på vattnet. Viktigt att fortsätta samtalet med berörda myndigheter, främst då Sjöfartsverket, för att lösa problem och svårigheter tillsammans. Skapa en nationell fond för arbetslivsmuseer och fungera som rekryteringsbas för handelssjöfarten.

Allmänt framhölls att diskussionerna vid Fartygsforum ofta återkommer till samma frågor och problemområden som behandlats tidigare. Fartygsforums styrka är att skapa utrymme för dialog där vi kan identifiera problemområden och skapa förståelse för olika parterers situationsanpassade verksamheter. Det ger en plattform för långsiktighet i verksamheten men kräver kompletterande arbetsformer för lösning av specifika problem.

Flertalet grupper framhöll den goda dialogen mellan myndigheter och brukare som en styrka. Man ser därför gärna att en mindre arbetsgrupp med bred sammansättning bildas. En sådan grupp kan ta tag i frågor som lyfts fram vid Fartygsforum och fokusera på att finna lösningar. Efter årets gruppdiskussioner finns dessa problemområden väl dokumenterade, framtagna av ett representativt urval personer från hela landet med bred erfarenhet av hur man bevarar och brukar det flytande kulturarvet.

Efter gruppdiskussionerna berättade Magnus Sederholm från Briggen Tre Kronor om hur de arbetar med marknadsföring och etablerar olika aktiviteter både ombord och i land. En rad exempel gavs på hur de stärker verksamheterna och arbetar tillsammans med flera intressenter för att skapa en stabil bas för framtiden. På söndagen bjöds på studiebesök ombord på Briggen Tre Kronor under ledning av Magnus Berglund.

På söndagen var det möjligt att ställa frågor och diskutera med Sjöfartsinspektionen. Per Nordström, stf Sjösäkerhetsdirektör, Bo Bergström, fartygsoperativa enheten, och Gustaf Dillner fartygsinspektör/skeppsmätare fanns på plats och flera frågor hade skickats in i förväg. Bland annat diskuterades praktikjournalen som kommer att finnas på Sjöfartsverkets hemsida. En stor del av tiden ägnades åt bemannings- och behörighetsfrågor. En maskinistkurs, TF 750

ånga, startar vid Sjöfartshögskolan i Kalmar vårterminen 2008. Sjöfartsverket är öppna för en dialog om kursplanen och vill då att Ångbåtsföreningen bildar en arbetsgrupp som lämnar gemensamma synpunkter. Mer om utbildningen på www.sjofartshogskolan.se.

Rune Sundmark och Magnus Berglund från SSF:s arbetsgrupp för Brest 2008 informerade om det stora arrangemanget och bjöd in alla fartyg att medverka i en gemensam svensk satsning i Brest.

Claes Wollentz från Sjöhistoriska museet informerade om Östersjösamarbetet inom projektet Baltic Heritage. Där ingår 11 länder runt Östersjön samt Norge. I arbetsgruppen för kustkultur och historiska fartyg har man tidigare inriktat sig på fyrar och omvandlingen av hamnar. För kommande år kommer arbetet att koncentreras till de bevarade fartygen och frågan om hur man bevarar de riktigt stora skeppen. Från Sjöhistoriska museet kan man låna en nyligen producerad utställning bestående av 12 affischer som berättar om framväxten och förändringen av hamnar och varvsområden runt Östersjön. (Se www.maritima.se)

Avslutningsvis genomfördes en utvärdering av arrangemanget. Omdömet om grupparbetet var genomgående positivt och kan sammanfattas med följande citat. ”Grupparbeten gör att man får diskutera med folk som man vanligtvis ej skulle gjort och får därmed helt andra synvinklar på vissa gemensamma frågor. Bra med grupparbeten eftersom man då blir delaktig på ett helt annat sätt.”

Det beslutades att arrangera Fartygsforum 2008 den 18-19 oktober på Maritiman i Göteborg.

Claes Wollentz